HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר רבא [א] והוא דכי רהיט לעיקרו מטי א"ל אביי והא חשכה לו קתני חשכה לביתו אבל לעיקרו של אילן מצי אזיל איכא דאמרי אמר רבא חשכה לו כי מסגי קלי קלי אבל רהיט מטי רבה ורב יוסף הוו קא אזלי באורחא א"ל רבה לרב יוסף תהא שביתתנו תותי דיקלא דסביל אחוה ואמרי לה תותי דיקלא דפריק מריה מכרגא [א] (ידע ליה מר) א"ל לא ידענא ליה אמר ליה סמוך עלי דתניא ר' יוסי אומר [ב] אם היו שנים אחד מכיר ואחד שאינו מכיר זה שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר זה שמכיר אומר תהא שביתתנו במקום פלוני ולא היא לא תנא ליה [ג] כר' יוסי אלא כי היכי [ד] דליקבל לה מיניה משום דר' יוסי נימוקו עמו: אם אינו מכיר או שאינו בקי וכו': הני אלפים אמה היכן כתיבן דתניא [1] שבו איש תחתיו אלו [ב] ארבע אמות אל יצא איש ממקומו אלו [ג] אלפים אמה מנא לן אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום ומקום מניסה וניסה מניסה וניסה מגבול וגבול מגבול וגבול מחוץ וחוץ מחוץ דכתיב [2] ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו' ונילף [3] מקיר העיר וחוצה אלף אמה דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מחוצה ומאי נפקא מינה [ו] הא תנא דבי רבי ישמעאל [4] ושב הכהן [5] ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא מידי דדמי ליה אבל היכא דאיכא מידי דדמי ליה מדמי ליה ילפינן: אלפים אמה עגולות: ורבי חנינא בן אנטיגנוס מה נפשך אי אית ליה ג"ש פיאות כתיבן אי לית ליה גזירה שוה אלפים אמה מנא ליה לעולם אית ליה גזירה שוה ושאני הכא דאמר קרא [2] זה יהיה להם מגרשי הערים לזה אתה נותן פיאות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת ורבנן תני רב חנניה אומר כזה יהו כל שובתי שבת א"ר אחא בר יעקב [ד] המעביר ד"א ברה"ר אינו חייב עד שמעביר הן ואלכסונן א"ר פפא [ז] בדיק לן רבא עמוד ברשות הרבים גבוה י' ורוחב ד' צריך הן ואלכסונן או לא ואמרינן ליה לאו היינו דרב חנניה דתניא רב חנניה אומר כזה יהו כל שובתי שבת: וזה הוא שאמרו העני מערב ברגליו אמר ר' מאיר אנו אין לנו אלא עני וכו': אמר רב נחמן מחלוקת במקומי דר"מ סבר עיקר עירוב בפת

עני

והוא דכי רהיט מטי. הא דקתני מתני' דאם סיים קנה שביתה בעיקרו הוא דכי הוה רהיט מטי התם קודם שתחשך התם מהניא אמירה ואי קני התם מצי למיזל לביתו בנחת: **חשכה לו**[ז]. ליילך עד ביתו אפילו במרוצה אבל לעיקרו הוה מטי במרוצה אי הוה רהיט: **מסגי קלי.** הולך מעט מעט: **דסביל אחוה.** אילן אחר היה נסמך עליו: **דפריק מריה מכרגא.** טוען פירות הרבה ומוכרן ופורע מהן המס: **לא ידענא ליה.** איני מכיר אותו אילן: **מוסר שביתתו למכיר.** אומר שביתתי עמך: **ולא היא.** הא דאמר ליה משמיה דר' יוסי ליתא דלא תניא ליה בשם ר' יוסי אלא סתמא תניא ליה לעיל [נ:] ומשום הכי אמרה בשם רבי יוסי כי היכי דליקבלה מיניה: ה"ג **ולא היא לא תניא ליה כדר' יוסי:** **נימוקו עמו.** טעמו. במסכת גיטין (דף סז.) מונה שבחן של חכמים ואמר ר"י נימוקו עמו. נים וקו דבר ישר כקו המשקולת: **אלו ד' אמות.** ליוצא חוץ לתחום: **מקום ממקום ומקום מניסה.** פסוק שנאמר בו מקום ולא נאמר בו ניסה דנין אותו מפסוק אחר שנאמר בו מקום וניסה כגון אל יצא איש ממקומו דנין ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה[ח] מה להלן כתיב ניסה אשר ינוס אף מקרא דאל יצא איש ממקומו מרבי ביה ניסה והוי כמאן דכתיב ביה ניסה והדר דנין ניסה מניסה וניסה מגבול כלומר דנין ניסה זו שלא נאמר בו גבול מניסה שנאמר בו גבול דכתיב[ט] מגבול עיר מקלטו אשר ינוס ומרבינן נמי באידך ניסה דאל יצא איש ממקומו כאילו כתיב ביה גבול והדר דנין גבול מגבול וגבול מחוץ דנין גבול זה שלא נאמר בו חוץ מגבול שנאמר בו חוץ שנאמר[י] ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול ומרבינן חוץ מג"ש להאי גבול דאל יצא איש ממקומו והדר דנין האי חוץ מחוץ דומדותם מחוץ לעיר דכתיב ביה אלפים באמה: **ושב הכהן ובא הכהן.** בתורת כהנים[כ] שנויה בנגעי בתים. בשבוע של הסגר ראשון כתיב [ויקרא יד] ושב הכהן ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירות הבית וכתיב בתריה וחלצו את האבנים ואת הבית יקציע מבית יקלף עפר הבית סביב הקיר ועפר אחר יקח וטח את הבית וכתיב [שם] ואם ישוב הנגע ופרח בבית וגו' ונתץ את הבית ותניא ופרח יכול לא יהא טמא עד שיחזור ויפשה ת"ל צרעת ממארת [שם] צרעת ממארת [שם יג] לג"ש מה צרעת ממארת האמורה בבגדים טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף צרעת ממארת האמורה בבתים טימא את החוזר אע"פ שאינו פושה יכול חזר ופרח בו ביום יהא טמא נאמר ואם ישוב הנגע ונאמר ושב הכהן מה שיבה האמורה להלן בסוף שבוע אף שיבה האמורה כאן בסוף שבוע למדנו שנותן לו שבוע אחר החליצה וקיצה וטיחה אם חזר הנגע נותצו ואם לא חזר מטהרו אין לי אלא חולץ וקוצה וטח ונותן שבוע אלא בפושה בשבוע של הסגר ראשון מניין לנגע שעמד בעיניו בראשון שלא פשה והכהן לא חלץ ולא קצה ולא טח והמתין שבוע שני ופשה בשבוע שני מניין שהוא חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ואינו נותצו מיד ת"ל [שם יד] ובא הכהן [א] והנה פשה וגו' ואע"ג דהאי קרא בתריה דאם ישוב הנגע כתיב דמשמע דבנגע החוזר קאי מפקינן ליה התם מהאי משמעות ומרבינן נתילה לנגע החוזר ואע"פ שלא פשה והאי ובא הכהן וראה והנה פשה דמשמע דבעי פשיון מוקמינן ליה בנגע שעמד בראשון ופשה בשני ואע"ג דכתיב נתילה בתריה יליף בג"ש נאמר כאן בפשה בשני ובא הכהן ונאמר בפשה בראשון ושב הכהן[ל] היא שיבה היא ביאה כלומר זו כזו מה להלן חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ואם חזר שוב בעי נתילה. אלמא אע"ג דלאו שיבה היא כיון דשיבה וביאה חדא מילתא היא דתרוייהו משמע שבא מביתו לבית המנוגע דיינין גזירה שוה מינייהו: **אי אית ליה ג"ש.** דמקום מניסה וחוץ מחוץ כדאמר לעיל: **פיאות כתיב.** דכתיב פאת[מ] נגב ופאת משמע מרובע: **הן ואלכסונן.** ד"א וח' חומשי אמה דאמרן כזה יהיו כל שובתי שבת פיאות תן להן וגבי העברה ליכא למיתב פיאות אלא כי האי גוונא שנותנין להן שיעור אלכסון דהא ליכא למימר בהו רבוע ועיגול: **בדיק לן.** מנסה אותנו: **מי בעינן הן ואלכסון.** שיהא רחב ד' ברבוע שתוכל למצוא בו אלכסון דדבר עגול אין לו אלכסון: **מחלוקת במקומי** גרסינן ביו"ד. מחלוקת דר' מאיר ור' יהודה דקא שרי ר' יהודה אפילו לעשיר לערב ברגליו באומר שביתתי במקומי. וזהו שאמרו דמתני' לקמן [ע"ב] מפרש אהיכא קאי אי אמכיר אילן דקתני דאמר שביתתי במקום פלוני או אאינו בקי דקתני דאמר שביתתי במקומי:

כזה יהו כל שובתי שבת. פ"ה דגבי העברה ליכא למיתב פיאות אלא כה"ג שנותנין שיעור אלכסון דהא ליכא למימר בהן ריבוע ועיגול ור' שמואל מפרש שמרביעין ד' אמות ברשות הרבים בריבוע עולם ואם מעביר או זורק ממזרח למערב או מצפון לדרום חייב בד"א לחודיה ואם לאלכסונו של עולם אינו חייב עד שיזרוק או יעביר ד"א ואלכסון ועמוד נמי ברה"ר גבוה י' [ב] ורחב ד' דבעינן נמי ד' על ד' מרובעים היינו כשמעמיד אלכסון העמוד לאלכסון העולם אבל העמיד האלכסון ממזרח למערב ומצפון לדרום לא סגי בד' על ד' מרובעות ועיר עגולה נמי אמרינן בכילד מעברין (לקמן דף נו.) דמרבעה בריבוע עולם ור"ת מפרש דלכל צד נותנין האלכסון בזריקה ובהעברה ובתחום שבת ועמוד נמי צריך שיהא בו שש פחות ב' חומשין והא דמזכיר בכל דוכתא ד' אמות היינו משום דנפיק מינייהו האלכסון וכוורת דפ"ק דשבת (ד' ח.) שהיא עגולה ואין לה אלכסון נקט רחבה ו' דאי הוה נקט ד' הוה משמע דלא בעי אלכסון ול"נ דפיאות דשבת ילפינן מערי הלוים והתם אין נותנין פיאות אלא לפיאות העולם כדמוכח בכילד מעברין (לקמן דף נו:) דקאמר נמצא מגרש רביע [ו]:

ואהיכא

מסורת הש"ס

א) רש"ל מ"ז, ב) [תוספתא פ"ג הי"ג ע"ש לעיל נ:], ג) [בתוס' פ"ג הי"ג איתא להדיא ר' יוסי אומר אם היו שנים וכו'], ד) עי' מג"א סי' קנו, ה) נדה כב: [יומא ב: יבמות יז: נזיר ה. מכות יג: הוריות ח: מנחות מה: בכורות לז. חולין פה.], ו) [פסחים נה: מ"ק יג. כתובו' סא. נדרים ל: מנחות נא: חולין קלג.], ז) [צ"ל לביתו], ח) [שמות כא], ט) [במדבר לה], י) [שם], כ) [מצורע פרשה ז], ל) [לפי גירס' רש"ל ושב הכהן הס"ד ואח"כ מ"ה היא שיבה כו'], מ) [צ"ל קדמה], נ) [וע"ע תוס' יומא סז. ד"ה וכולן וכו'],

תורה אור השלם

1. רְאוּ כִּי יְיָ נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי לֶחֶם יוֹמָיִם שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי: שמות טז כט

2. וּמַדֹּתֶם מִחוּץ לָעִיר אֶת פְּאַת קֵדְמָה אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פְּאַת נֶגֶב אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֶת פְּאַת יָם אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְאֵת פְּאַת צָפוֹן אַלְפַּיִם בָּאַמָּה וְהָעִיר בַּתָּוֶךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרְשֵׁי הֶעָרִים: במדבר לה ה

3. וּמִגְרְשֵׁי הֶעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקִּיר הָעִיר וָחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב: במדבר לה ד

4. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת: ויקרא יד לט

5. וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבָּיִת צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא: ויקרא יד מד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושב הכהן וכו' ת"ל ובא הכהן וראה והנה: (ב) תד"ה כזה כו' גבוה עשרה ורחב ארבעה דסגי נמי בארבעה על ארבעה וכו' אבל העמיד האלכסון העמוד ממזרח למערב ולצפון: כזה 1)

מוסף רש"י

נימוקו עמו. טעמיו וראיותיו עמו (ב"ק כד.) טעמי ראיותיו מביא לו בכל מקום, במס' גיטין (סז.) מני שבחן של חכמים וזהו שבחו של ר' יוסי (לעיל יד:) או: פירושו עמו, לתת טעם לכל דבריו, שהיה מיישב את דבריו (גיטין סז.) או: טעמו, שהיה מביא טעם לדבריו כל שעה (בכורות לז.). **אל יצא איש ממקומו אלו אלפים אמה.** של תחום שבת, ולא במפורש, שאין תחומין אלא מדברי סופרים ועיקרו של מקרא על לוקטי המן נאמר (שמות טז כט). **זו היא שיבה זו היא ביאה.** לדון גזרה שוה זה מזה (יומא ב: מכות יג:) כלומר ילפינן גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או תרוייהו ביאה (נדה כב:) דאע"ג דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאת כהן משתעי דיינין בהו גז"ש (יבמות יז.). **בדיק לן.** מנסה אותנו אם נדע להשיב (חולין קלג.).

עין משפט נר מצוה

סד א מיי' פ"ז מהל' עירובין הלכה ג סמג עשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' תט סעיף יא:
ב [טוש"ע או"ח סי' שצו סעי' א]:
ג [טוש"ע או"ח סי' שצו סעי' א]:
סה ד מיי' פי"ב מהל' שבת הלכה יח סמג לאוין סה טור ש"ע א"ח סי' שמט סעיף ב:

רבינו חננאל

אמר רבה והוא כי רהיט מטי תותי האילן קודם שקדש היום. והאי דקתני והיה ירא שמא תחשך, לביתו. אבל לאילן מצי אזיל. אי נמי כי מסגי קליל קליל אבל אי רהיט מטי. פי' דקלא דסבילא, דקל נפל על דקל אחר, והיה עומסו והיה נקרא דקלא דסביל אחוה. דקלא דפריק מריה ,היה דקל גדול והיה עושה פירות הרבה והיה בעליו מוכרם ופורע המס שעליו. והיה נקרא דיקלא דפריק מריה. כלומר פודה בעליו מן המס שעליו. הא דא"ל רבה לרב יוסף משום דר' יוסי, תניא ר' יוסי או' [אם היו] שנים אחד מכיר אילן או גדר או מקום, והאחד אינו [מכיר], מוסר שביתתו למכיר, והמכיר אומר תהא שביתתינו במקום פלוני. זו הברייתא לא שנאה ר' יוסי אלא אמר רבה משום דר' יוסי כדי שיקבלוהו ממנו רב יוסף, משום דר' יוסי נימוקו עמו. מתני', אם אינו מכיר או אם אינו בקי בהלכות כו'. הני אלפים אמה היכא כתיבן. דתניא שבו איש תחתיו אילו ארבע אמות. אל יצא איש ממקומו אילו אלפים אמה. מנ' לן אמר רב חסדא למדנו מקום ממקום כתיב הכא אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, וכתיב התם ושמתי לך מקום אשר ינוס שמה, מה זה מקום שיש בו ניסה, אף זה מקום (אילן יש בו כתוב) [הוי כמו שכתוב בו] ניסה. וילפינן ניסה מניסה כתיב הכא ניסה וכתיב התם ואם יצא יצא הרוצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה, מה ניסה זו יש בה גבול אף ניסה זו יש בה גבול. ויליף גבול מגבול, כתיב הכא גבול, וכתיב התם ומצא אותו גואל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו, ויליף מחוץ ממחוץ, ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואת פאת נגב אלפים באמה וגו'. ואקשינן אדיליף מחוץ ממחוץ באלפים, נילף מחוץ מחוצה אלף אמה סביב, שנא' מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב. ודחינן דנין מחוץ ממחוץ ואין דנין מחוץ ממחוצה. אקשינן על ר' חנינא בן אנטיגנוס דתני במתני' אלפים אמה לכל רוח עגולות. מה נפשך אי בגזירה שוה גמר להני אלפים אמה, מרובעות הוה ליה למימר דהא בקרא פאת כתיבי. פי' פאת קדמה ופאת נגב ופאת ים ופאת צפון ולא משכחת לה פיאות אלא (בקובע) [במרובע]. ואי לא גמיר גזירה [שוה] אלפים תחום שבת מנא ליה. ופרקינן לעולם גמיר גזירה שוה ושאני מגרשי ערי הלוים דכתיב בהו זה יהיה לכם מגרשי הערים. כלומר לזה אתה נותן פיאות ועושה אותן מרובעות ואי אתה נותן פיאות לשובתי שבת דגמרי מיניה. **ורבנן** דבעי מרובעות סברי כדתני רב חנינה זה יהיה לכם כזה יהיו כל שובתי שבת. פי' רבנן סברי פיאות הן הזויות, וקיימא לן כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא, הלכך ד' אמות שאמרו חכמים הן חמש אמות ושלשה חומשי אמה. וכן למדידת ד' אלפים אמה תחום שבת. **אמר רב אחא בר יעקב** המעביר ארבע אמות ברשות הרבים אינו חייב עד שיעביר ארבע אמות ואלכסונן שהן שש אמות פחות שני חומשין. אמר רב פפא בדיק לן רבא (עומד) [עמוד] ברשות הרבים גבוה י' ורחב ד' מי בעינן הן ואלכסונן אי לא. ואמר לן לאו היינו דתני רב חנינא כזה יהיו כל שובתי שבת. מתני' זה שאמרו העני מערב **ברגליו** ר' מאיר אומר אין לנו אלא העני. ר' יהוד' אומר אחד עני ואחד עשיר. **לא אמרו מערבין אלא להקל על העשיר** כו'. אמר רב נחמן מחלוקת במקומו

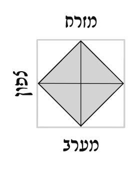1)